

XXIV. županijsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

13. ožujka 2019.

prvi (I.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90	
----	--

Upute natjecateljima

1. Test se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja testa treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na bijelu i žutu omotnicu i na prvu stranicu testa.
4. Zadatke testa treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati plavom kemijskom olovkom na za to predviđena mjesta.
7. U testu nije dopušteno precrtavanje, ispravljanje i šaranje (ako postoje nedoumice pri oblikovanju točnih odgovora, treba se koristiti radnim papirom dobivenim od škole).
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja test, radni papir i bijelu omotnicu treba staviti u žutu omotnicu koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u test i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____
(član Županijskoga povjerenstva)
3. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

1. Pred tobom su ulomci iz šest različitih osvrta na roman *Črna mati zemla*, koji je Kristian Novak objavio 2013. godine. Svaki je ulomak označen rednim brojem od 1. do 6. Nakon ulomaka navedeno je osam pitanja. Na crtu uz pitanje napiši redni broj ulomka na koji se pitanje odnosi. Više pitanja može se odnositi na isti ulomak. Prvi je primjer riješen kao ogledni primjer.

1.	2.
<p>Ono što najviše zapanjuje u ovome djelu posve je netipičan postupak povezivanja govora i Matijine traume zbog smrti oca. Petogodišnji Matija, shvativši doslovno fraze poput „otac je gore, nije otišao i može te vidjeti”, kreće u potragu za njim i zbog toga naposljetku razvija psihički poremećaj. Autor je tako pokazao niz inače neosvijestjenih kulturnih obrazaca te nam omogućio nov uvid u dječje poimanje svijeta, ali i u poimanje jezika uopće, čemu dodatno pridonosi i to što su dijalozi iz Matijina sjećanja na djetinjstvo na kajkavskome dijalektu. Nadalje, Matijino doslovno shvaćanje utješnih izjava o smrti oca, iz čega će nastati Matijine prikaze Hešto i Pujto, stavlja novo svjetlo na priču o stvaralačkoj krizi odrasloga Matije.</p>	<p>U nekoj budućoj povijesti hrvatske književnosti pisat će da je Novak izveo Međimurje i ruralni kajkavski, nakon dugoga nezasluženog životarenja u dijalektnome getu, na nacionalnu književnu scenu. No ovaj roman nije pisan na kajkavskome, nego na standardu, a igra idiomima s nekoliko varijanti kajkavskoga i sa zanimljivim idiolektima pridonosi većoj životnosti i slojevitosti pojedinih likova. Pritom obrađene teme nipošto nisu samo crne. <i>Črna mati zemla</i> roman je o uspješnome mladom piscu, Matiji Dolenčecu, koji stvaralačku i ljubavnu blokadu pokušava otkloniti dosežući vlastitu, do amnezije potisnutu priču, koju je nadoknadio izmišljanjem svih drugih priča.</p>
3.	4.
<p>Roman nije lišen društveno-socijalne analitičnosti i kritičnosti. Detekcija društvene patologije pritom nije reducirana na suvremenost, nego je Novak zahvatio šire razdoblje, osim na suvremenost usmjeravajući se i na početak devedesetih godina prošloga stoljeća. Komentare svakodnevice donosi nenametljivo, uglavnom dijalogom, i ne ugrava ih silom u tekst, što je sve primjetnija boljka recentne domaće proze. Autor rabi infantilizaciju jezika i komične komentare svakodnevice kako bi ironično raskrinkao pojedine ustaljene predodžbe odraslih te himbenost mnogobrojnih stereotipa. Elemente začudnosti autor postiže i pojedinim motivima prenesenima iz mitova i legendi međimurskoga kraja, ali i vještim korištenjem ruralne međimurske kajkavštine.</p>	<p>Iako je riječ o sjajnome romanu, tomu tekstu možemo zamjeriti neke sitnice, poput sintaktičke nespretnosti i uporabe mjesnih govora koja mjestimice djeluje kao podrivanje standardnoga jezika. <i>Črna mati zemla</i> ukrštava našu sadašnjost i prošlost, živi hrvatski jezik i međimurski kajkavski, ali i skepticizam odrasloga čovjeka i lokalnu mitologiju sela koja maloga protagonista na kraju toliko obilježava da je bio prisiljen iz toga sela pobjeći. Ova priča o teškome odrastanju i o dinamici ljudskih odnosa u problematičnim vremenima raspada Jugoslavije i početka rata pokazuje da su mitovi i legende ponekad toliko snažni da mogu prouzročiti potpuno nerazumijevanje i odbacivanje drugoga.</p>

5.	6.
<p>Osim što je ostvario znatan pomak u kontekstu kajkavske, međimurske i, mogli bismo reći, sjeverozapadne hrvatske književnosti, Novakov roman ipak ne možemo promatrati samo u tome regionalnom kontekstu, što čitateljska recepcija i potvrđuje. Naime, gledano s pozicije nacionalne književnosti, Novak je svojim romanom zapravo uspio dati adekvatan i do kraja rezolutan odgovor na sve one tobožnje nepremostive idejne, jezične i ine razlike u hrvatskoj književnosti – uspio je elegantno i bezbolno, a umjetnički relevantno i moderno, eliminirati navodnu nepremostivu polariziranost hrvatskoga društvenog bića između tobožnjih centara i periferija, metropola i provincija, gradova i sela, jezika i dijalekata, stvorivši svojevrstan model koji može odgovoriti na sve izazove našega nazgled „prekompliciranog” identiteta.</p>	<p>U našoj književnoj geografiji <i>Črna mati zemla</i> snažno podcrtava Međimurje, ne samo zato što pisac stiže iz toga kraja i zato što se temeljni dio radnje njegova romana zbiva u tome prilično samozatajnom dijelu Hrvatske nego i zato što Novak u svoju prozu odlučno uvodi kajkavski. Standardnim hrvatskim napisan je prvi dio, a kajkavski je u dijaloziima u drugom i trećem dijelu romana, gdje prirodno diše u svojem seoskom ambijentu. Novak napominje da to nije „književni kajkavski”, da upotrijebljeni idiomi „ne odgovaraju nijednom konkretnom mjesnom govoru u Međimurju”, ali da se „vodio gornjomeđimurskim govorima”. Mislim da se možemo složiti i s njegovom napomenom da kajkavski ima velik kapacitet „za ozbiljnu emociju, pa i tragiku” uz otprije poznate mogućnosti za izražavanje konfliktnoga i komičnoga.</p>

o)	U kojemu se ulomku, slično kao i u prvome, interpretira stvaralaštvo glavnoga lika romana?	__2.__
a)	U kojemu ulomku komentar romana proizlazi iz pretpostavke da umjetničko djelo može prevladati kulturne razlike?	_____
b)	U kojemu se ulomku iznosi stav, usporediv s mišljenjem u prvome ulomku, da roman pridonosi oneobičavanju uvriježenih ideja?	_____
c)	U kojemu se ulomku vrednuju ekspresivne mogućnosti pojedinih dijalekata?	_____
d)	U kojemu se ulomku iznosi mišljenje da roman problematizira pritisak naslijeđenih priča na pojedinca?	_____
e)	U kojemu se ulomku, slično kao i u šestome, komentira govorna karakterizacija pojedinih likova?	_____
f)	U kojemu se ulomku sugerira da roman ne nadilazi posve polarizaciju između standardnoga jezika i dijalekata?	_____
g)	U kojemu se ulomku govori o tome da jedan od likova ne razumije preneseno značenje?	_____
h)	U kojemu se ulomku iznosi mišljenje blisko stavu iz petoga ulomka da se roman svojom višejezičnošću suprotstavlja obezvređivanju dijalekta u književnosti?	_____

U zadatcima od 2. do 11. zaokruži slovo uz točan odgovor.

2. Koja riječ ima isto značenje kao podcrtana riječ?

Dajem ti verse i note / sve moje šarene perle na dar...

(Z. S. Gibboni, *Libar*)

- a) riječi
- b) rime
- c) stihovi
- d) strofe

1	
---	--

3. Koja riječ ima isto značenje kao podcrtana riječ?

Ja ćutim da sam nečim taknut. / Ko dahom. Ali ne znam čime.

(D. Cesarić, *Noć tajanstva*)

- a) mislim
- b) osjećam
- c) strepim
- d) sumnjam

1	
---	--

4. Koja riječ ima isto značenje kao podcrtana riječ?

A tebe rodi zemlja da budeš čil i jak, / Da nosiš u njedrima radosti zlatni ključ.

(V. Nazor, *Cvrčak*)

- a) džepovima
- b) grudima
- c) rukama
- d) snovima

1	
---	--

5. Koja riječ ima isto značenje kao podcrtana riječ?

I cvrči bez prekida, šiba teškim ritmom / Goleti ugrijane, lug mrtvi, sparni zrak.

(V. Nazor, *Cvrčak*)

- a) brijeg
- b) gaj
- c) kraj
- d) put

1	
---	--

4	
---	--

6. Koja riječ ima isto značenje kao podcrtana riječ?

Duša je strasna u dubini, / ona je zublja u dnu noći...

(T. Ujević, *Notturmo*)

- a) baklja
- b) oštrica
- c) zvijezda
- d) ždrijelo

1	
---	--

7. Koja riječ ima isto značenje kao podcrtana riječ?

Samo gordi jablan lisjem suhijem / Šapće o životu mrakom gluhijem...

(A. G. Matoš, *Jesenje večer*)

- a) čemerni
- b) gromki
- c) krotki
- d) uznositi

1	
---	--

8. Koja je od podcrtanih riječi točno naglašena u zadanome kontekstu?

- a) Istegnuo je mīšić jučer na treningu.
- b) Ipak je otvoren samo dēsni izlaz.
- c) Uspio je pāsti ljuljajući se na stolici.
- d) Želim mu kūpiti nešto za rođendan.

1	
---	--

9. Koja je od podcrtanih riječi točno naglašena u zadanome kontekstu?

- a) Ne zna kako će vratiti taj dūg.
- b) Odisej je jedini mogao napeti lūk.
- c) Moji roditelji imaju skladan brāk.
- d) Usjeve je uništio snažan grād.

1	
---	--

10. U kojoj je od navedenih rečenica spojica netočno uporabljena?

- a) Posao je ipak obavio s kakvim-takvim uspjehom.
- b) Taj 16-godišnjak oduševio ju je svojom zrelošću.
- c) Obožavala je roman *Urota zrinsko-frankopanska*.
- d) Do vrha će nam trebati još otprilike 45-60 minuta.

1	
---	--

5	
---	--

11. Koja je od navedenih rečenica napisana u skladu s pravilima o pisanju zareza?

- a) Cijele je noći proučavao golemi rječnik, pa ujutro nije čuo budilicu.
- b) Zbog njegove ljubavi prema jezicima, poklonili su mu ga prijatelji.
- c) Uz taj novi rječnik njegovo je znanje produbljenije, nego je bilo prije.
- d) Ne samo da je upoznao nepoznata značenja riječi, već i njihov postanak.

1	
---	--

12. Prepiši pisanim slovima, prema pravilima o pisanju velikoga i maloga slova, dijelove rečenica ispod crte otisnute velikim tiskanim slovima.

Moj je stariji brat biolog koji se posvetio _____

HERPETOLOGIJI

(prema grč. *έρπετόν*: životinja koja gmiže + *-logija*), tj. intenzivnomu proučavanju

_____.

VODOZEMACA (LAT. *AMPHIBIA*) I GMAZOVA (LAT. *REPTILIA*)

Stoga ga je jutros zgrozila vijest iz _____

POLICIJSKE UPRAVE LIČKO-SENJSKE

da je na graničnome prijelazu uz _____

LIČKO PETROVO SELO

u kamionu u vrećama navodno napunjenima kavom pronađeno 715 kornjača, i to 635 čančara i 80 riječnih kornjača. Budući da je riječ o životinjskim vrstama zaštićenima

_____.

ZAKONOM O ZAŠTITI PRIRODE I POPRATNIM PRAVILNICIMA

privedeni su vozač i suvozač, a o pronalasku su obaviještene relevantne institucije. Društva za zaštitu životinja _____

MINISTRU ZAŠTITE OKOLIŠA I ENERGETIKE

već su uputila zahtjev za strože kazne u slučaju takvih prekršaja i najavile prosvjednu akciju u povodu Svjetskoga dana kornjača.

6	
---	--

7	
---	--

13. Svaki redak u tekstu sadrži jednu normativno pogrešnu riječ. Normativno pogrešnu riječ napiši na crtu pokraj retka u točnome obliku. Prvi je primjer riješen kao ogledni primjer.

<p>Na njegovu prvom putovanju James Cook oplovio je Novi Zeland i utvrdio da se sastoji od dvaju otoka, istražio je Istočnu obalu Australije i zaključio da je Nova Gvineja samostalni otok. Nakon jednogodišnje pripreme druga je Cookova ekspedicija 13. srpnja 1772. godine krenula prema južnome dijelu Tihoga oceana. U siječnju slijedeće godine Cook je postao prvim čovjekom koji je prešao antarktički krug, a mnogobrojne sante sprječile su ga da plovi dalje od 71. stupnja južne zemljopisne širine. Istraživajući najjužniji prostor kojim se dotad plovilo, nije pronašao kopno. Procjenivši da, ako ono i postoji, nema osobitu ekonomsku i geo-političku važnost, zaputio se prema Novomu Zelandu. Potom je otkrio Uskršnji otok, kuda je stigao 9. ožujka 1774. godine. Na Tahitiju nabavljaju sviježu vodu i hranu u strahu od bolesti skorbuta. S Tahitija je Cook otplovio prema zapadu i otkrio veliki otok kojega je nazvao Novom Kaledonijom. Pošto je putovanje bilo uspješno, nagrađen je medaljom.</p>	<p>_____svojemu_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
---	--

12	
----	--

U zadatcima od 14. do 30. odgovore napiši na crte.

14. Ispiši iz teksta riječi u kojima su provedene zadane glasovne promjene. Ako je u istoj riječi provedeno više zadanih promjena, tu riječ ispiši više puta.

Lutajući smečkastim stazama i promatrajući mnogobrojno snoplje ječma, učinilo mu se da i okolica postaje ljepšom i žućom. Najednom mu je pozornost privuklo plavičasto svjetlo. Potrčao je prema njemu, ali mu je prolaz onemogućila bodljikava žičana ograda. Preskočivši pažljivo hrđavu prepreku, spusti se prema rijeci.

a) palatalizacija: _____, _____, _____

b) jotacija: _____, _____

c) sibilizacija: _____

d) vokalizacija: _____

e) jednačenje po mjestu tvorbe: _____

8	
---	--

20	
----	--

15. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

Bezbroj puta učinilo mu se **da** mu je suđeno lutati **širo** svijeta u samoći.

bezbroj _____

puta _____

da _____

širo _____

4	
---	--

16. Odredi padež podcrtanim zamjenicama. Kratice (N, G, D, A, V, L, I) napiši na crte pokraj riječi.

Draga prijateljice, žao **mi ga** je, ali moram te obavijestiti o **svemu što** je danas učinio.

mi _____ ga _____ svemu _____ što _____

4	
---	--

17. Napiši podcrtane imenice u nominativu jednine.

Kad su se umorni **žeteci** vratili s polja, **kćeri** su im već bile pripremile ukusan objed.

_____, _____

2	
---	--

18. Napiši zadane glagole u prezentu.

Čim se smrači, djevojka pod palubom _____ (**zaspati**) dok stara lađa

_____ (**sjeći**) tamne valove pred sobom.

2	
---	--

19. Napiši zadane glagole u imperativu.

Mladiću, _____ (**ne bojati se**), nego _____ (**razbiti**)

okove svojih predrasuda!

2	
---	--

14	
----	--

20. Ispiši iz teksta zadane priložne oznake.

Ne volim pogodbene rečenice jer njima svakodnevno započinju zamorni razgovori i prodike. Ni za sve svjetsko blago ne želim još jedan takav razgovor ponovno proživljavati. Radi mira pravim se da prihvaćam sve dobronamjerne savjete kao da su mi spasili život. Poslušam ih pognute glave. Iako sam isprva bila umorna od svega, taktika mi je upalila i u zadnje sam vrijeme mnogo mirnija.

a) priložna oznaka načina: _____

b) priložna oznaka uzroka: _____

c) priložna oznaka namjere: _____

d) priložna oznaka pogodbe: _____

4	
---	--

21. Oblikuj riječ koja sadrži zadani korijenski morfem. Prvi je primjer riješen kao ogledni primjer.

o) Nakon neprimjerenih povika sukob navijača na tribinama bio je **neizbježan**. (**bijeg**)

a) Moramo _____ logorsku vatru jer će se uskoro ugasiti! (**žar**)

b) Policijska _____ pozvala je ubrzo u pomoć pojačanje. (**hod**)

c) Jacques-Yves Cousteau najpoznatiji je _____ dubina. (**trag**)

d) Nije odavao nikakve emocije, činio se ravnodušan i _____. (**strast**)

e) Sredstvo je izvrsno za čišćenje, ono je biorazgradivi _____. (**mast**)

f) Nedovoljna _____ stanica kisikom naziva se hipoksijom. (**skrb**)

6	
---	--

22. Rastavi podcrtane riječi na morfeme rabeći spojnice.

Staru kutijicu odlučila je **prenamijeniti** u škrinjicu za **nakit**.

prenamijeniti _____

nakit _____

2	
---	--

12	
----	--

23. Ispiši u izvornome obliku sufiksane morfeme kojima su tvorene podcrtane riječi.

Njegov stari ribički štap dobila je unučica koja mu je uvijek pravila društvo dok je pecao.

_____, _____

2	
---	--

24. Ispiši tri alomorfa istoga morfema iz rečenice.

Najčešće se ručni satovi nose na lijevoj ruci, ali moj prijatelj – iz samo njemu znana razloga – svoj sat uvijek stavlja na desnu ruku.

_____, _____, _____

3	
---	--

25. Odredi gramatički broj i rod podcrtanim riječima.

Sve je to mogao dobiti samo od mudrāca. Nigdje drugdje nema takvih lūtākā.

mudrāca _____, _____

lūtākā _____, _____

2	
---	--

26. Ispiši dvije proklitike iz rečenice.

Zaustavili su se niže njegove kuće ne sluteći da on baš tu živi.

_____, _____

2	
---	--

27. Napiši zadane zamjenice u enklitičkome obliku sa zadanim prijedlozima.

Budeš li cijelo vrijeme _____ (uz, ja), proći ćemo zajedno neozlijeđeni

_____ (kroz, on).

2	
---	--

11	
----	--

28. Riječ *prašćić* može se protumačiti kao umanjenica dviju riječi – *prase* i *prasac*.

a) Imenuj glasovne promjene provedene u riječi *prašćić* ako je umanjenica riječi *prase*.

---

b) Imenuj glasovne promjene provedene u riječi *prašćić* ako je umanjenica riječi *prasac*.

4	
---	--

29. Oblikuj tri različite izvedenice glagola *plesti* predmetanjem različitih prefikslnih morfema na njegov infinitiv.

Vješti varalica odlučio je _____ mrežu prijevara. Istražitelji još uvijek ne mogu _____ enigmu svih njegovih zlodjela. Naime, uspio se vješto _____ s drugim utjecajnim pojedincima iz podzemlja.

3	
---	--

30. Pleonazam je jezična pojava koja nastaje kad se isti sadržaj izriče više puta unutar jedne riječi ili s više različitih riječi. Tekst sadrži dvije rečenice u kojima se javlja pleonazam. Preoblikuj te dvije rečenice tako da izbjegneš pleonazam.

Jučer je održana sjednica Ekonomskoga i socijalnoga vijeća Ujedinjenih naroda. Raspravljalo se o aktualnim društveno-ekonomskim i gospodarsko-političkim pitanjima. Sudionici su tražili najoptimalnije rješenje za globalne izazove. Analizirana je suradnja s četrdeset nevladinih organizacija u prethodnome razdoblju. Kao važna tema iduće sjednice najavljen je problem ekonomskoga razvoja u zemljama Trećega svijeta. Napeti odnosi između SAD-a i Europske unije odrazili su se na tijek rasprave i izazvali pojačan interes medija. Na konferenciji za novinare stoga je bilo oko osamdesetak novinara.

2	
---	--

9	
---	--